

EVALUERING AV DOKTORGRADSKURS OM ARKEOLOGISK TEORI, SANDBJERG, DK, 21.-24. OKT. 2009.

Bjørnar Olsen, Tromsø

Jeg ble i mars 2008 forespurt om å organisere et forskerkurs om arkeologisk teori i regi av Dansk arkæologisk forskerskole. Første fase av mitt arbeid besto av å definere kursets tematiske innhold nærmere, der vekten ble lagt på hvilke teoretiske utfordringer disiplinen står overfor i dag – og om vårt eksisterende teoretiske rammeverk er godt nok egnet til å møte disse utfordringene. Dette var primært ment som et tema som skulle virke styrende på lærernes forelesninger og utgjøre et overgripende tema for debatten på kurset. For studentenes egne presentasjoner var rammene mer pragmatiske, nemlig å skulle gi en presentasjon av det teoretiske grunnlaget for deres respektive avhandlinger samt å reflektere over betydningen av teori i den forskning de selv utfører.

Når temaet for kurset var fastlagt var neste trinn å finne egnede lærere. Prioriteten her var selvsagt å finne forskere med betydelig teoretisk kompetanse, men det var også viktig at ulike faglige tradisjoner ble representert. Jeg etterstrebet også geografisk spredning og at studentene derfor skulle få møte forskere som kommer fra andre lærings- og forskningsmiljøer enn de som de tradisjonelt møter. Heldigvis svarte alle mine tre førstevalg positivt på min henvendelse og tidlig i 2009 var lærerne på plass. Disse besto av Julian Thomas, Manchester University, UK; Ewa Domanska, Universitetet i Poznan, Polen og Brit Solli, Universitetet i Oslo, Norge. I tillegg fungerte jeg selv som lærer.

I samarbeid med forskerskolen ble det avtalt en form på kurset der student-papers skulle leveres inn og pre-sirkuleres i god tid før kursstart. Dette for at deltagerne på kurset skulle gjøre seg kjent med innholdet i hverandres bidrag slik at størsteparten av tiden kunne avsettes til diskusjon. Utlysningen av kurset foregikk greit, men det kan virke som om den ikke nådde fram til visse miljøer (primært i Sverige og Finland). Til sist endte vi opp med et deltagerantall på 12 studenter fra Danmark, Sverige, Island og Finland. Uheldigvis fikk vi en kansellering like før oppstart slik at vi kun hadde 11 studenter som deltok med papers. I tillegg deltok seks danske phd studerende uten papers. Kontakten forut for seminaret med studenter og forskerskole foregikk knirkefritt og det hele ble svært godt fulgt opp i alle ledd av Jytte Ringtved.

Selve seminaret foregikk 21.-24. oktober på Sandbjerg kursted. Og for å ha det sagt, et mer egnet sted for denne type kursvirksomhet skal man lete lenge etter! Fasilitetene er svært gode, mat og drikke ypperlig, og med utmerkete friområder til å trekke frisk luft i. Det er en stor fordel at denne type kurs arrangeres utenfor byene slik at deltagerne rystes bedre sammen og ikke springer hver til sitt når det offisielle program er over.

Kurset var arrangert slik at forelesningen fra lærerne ble tidsmessig skilt fra presentasjonen/ diskusjonen av studentpaperene. Solli holdt sin presentasjon onsdag kveld, Domanska og Thomas forelesninger avsluttet torsdagens program, mens mitt egen bidrag kom helt til sist fredag. Dette var gjort for at ikke forelesningene og debatten rundt disse ikke skulle flytte fokus fra studentbidragene. Forelesningen forløp vel og det synes som intensjonen med å få fram ulike perspektiv på de teoretiske utfordringer vi står

overfor lyktes godt. Det ble gode diskusjoner og jeg har bestemt inntrykk av at de fire bidragene fikk en god mottagelse blant studentene.

Studentenes papers var som sagt presirkulerte og hver student fikk derfor bare 5-10 min på innledningsvis til å presentere sine hovedpoeng mens resten av deres avsatte tid gikk med til diskusjon. Lærerne vekslet på rollen som "main discussant" som betød at de skulle innlede til debatt og gi sine tilbakemeldinger, før resten av deltagerne slapp til. Det varierte noe hvor mye lærerne gikk inn i paperene - her kunne nok mine retningslinjer vært litt klarere - men diskusjonen som fulgte var nærmest uten unntak god. I løpet av to lange dager ble samtlige papers gjenstand for en kvalitativt god diskusjon som uten tvil vil være fruktbar for studentenes videre arbeid.

Det kan påpekes, slik det også er gjort i et par tilfeller i studentenes egevaluering, at dette er en krevende form. Det fordrer mye arbeid av deltagerne som må bruke tid forut for kurset på å sette seg inn i hverandres arbeid. Jeg mener likevel at det nettopp er dette som dannet grunnlag for at seminaret ble så vellykket som det ble. Jeg har stor erfaring med seminarer, konferanser og workshops, og det er etter min oppfatning bare dette formatet som fungerer optimalt dersom kriteriet på suksess er gode diskusjoner og at hver enkelt bidragsyter skal føle at ens eget paper blir tilstrekkelig seriøst behandlet. Alternativet ville være å presentere bidragene direkte på kurset – men dette vil ikke kunne foranledige tilsvarende grundige tilbakemeldinger og heller ikke gi rom for samme interessante og utfyllende diskusjoner. Det skal samtidig skytes inn at på grunn av det arbeidsintensive formatet kan gruppen ikke bli for stor - og man kan heller ikke strekke kurset særlig mer enn over to intensive dager. Det antall deltagere vi endte opp med var i så måte optimalt sett i forhold til lærerressurser og tid.

Det er mitt inntrykk at studentenes papers jevnt over holdt et høyt nivå og jeg er også imponert over den kunnskap og det argumentasjonsiver som kom til uttrykk i diskusjonene. Faktisk var nivået jevnt over så bra at det ville dannet et utmerket grunnlag for en publikasjon om ulike teoretiske retninger i Skandinavisk arkeologi! Men det er selvsagt en annen skål.

Samlet sett var kurset på Sandbjerg etter min oppfatning svært vellykket – der både de organisatoriske rammer, stedets logistikk og det faglige innhold holdt den høye kvalitet som det er lov til å forvente. Ideelt sett burde nok denne type kurs komme inn på et tidlig tidspunkt i studieforløpet, men også for de viderekomne studentene synes kurset å være nyttig. For de som presenterte tekster som utgjør utkast til kapitler vil seminaret utvilsom ha gitt en rekke innspill til videreutvikling og forbedringer. Selv om den nasjonale forskerskolen nå legges ned bør de gode erfaringene bringes videre til de forskerkurs som i framtiden uansett må arrangeres.

Sammenskrivning af evalueringsskemaer, udfyldt af ph.d.-studerende/ Jytte Ringtved

Deltagende ph.d.-studerende

Norge   Stine Barlindhaug

Norsk Institutt for Kulturminneforskning, Universitetet i Tromsø

Norge   Torgrim Guttormsen

Norsk Institutt for Kulturminneforskning, Oslo Uni

Norge	Ole Tveiten	Afd. for arkeologi, histoire, religion og kulturstudier, Bergen
Norge	Anja Mansrud	Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier, Oslo Uni
Island	Kristján Mímisson	Afd. for Arkæologi, Islands Uni
Finland	Anna-Kaisa Puputti	Afd. for Kunsthistorie og Antropologi, Oulo Uni
Danmark	Niels Nørkjær Johannsen	Afd. for Forhistorisk Arkæologi, Aarhus Uni
Danmark	Nina Nielsen	Afd. for Forhistorisk Arkæologi, Aarhus Uni
Danmark	Steffen Terp Laursen	Afd. for Forhistorisk Arkæologi, AU Carsten Niebuhr Afd., ToRS, KU
Danmark	Katrine Balsgaard Juul	Afd. for Forhistorisk Arkæologi, Aarhus Uni
Danmark	Heide Wrobel	Afd. for Forhistorisk Arkæologi, Aarhus Uni
Danmark	Niels Haue	Afd. for Forhistorisk Arkæologi, Aarhus Uni
Danmark	Constanze Rassmann	Afd. for Forhistorisk Arkæologi, Aarhus Uni
Danmark	Stine Schierup	Afd. for Klassisk Arkæologi, Aarhus Uni
Danmark	Lærke Maria Funder	Afd. for Klassisk Arkæologi, Aarhus Uni
Danmark	Kristine Bülow Clausen	Klassisk Arkæologi, Saxo-instituttet, Københavns Uni
Danmark	Lise Harvig	Antropologisk Laboratorium, Sundhedsvidenskab, Københavns Uni

Sammenskrivningen baserer sig på 12 udfyldte evalueringsskemaer.

Deltagerne blev bedt om at give deres evaluering af følgende forhold:

Tema:

Deltagerne vurderede alle, at temaet var væsentligt og relevant. Det blev fremhævet som positivt, at der var stor diversitet i indlæggene og at diskussionerne kom vidt omkring.

Informationsniveau før kurset:

Stort set alle fandt, at informationerne var tilstrækkelige og rettidigt udmeldt. Litteraturlisten fremhæves som velvalgt i forhold til at spore sig ind på emnet inden kurset.

En enkelt deltager efterlyser oplysninger om, hvorvidt kurset især var rettet mod yngre eller ældre ph.d.-studerende.

Diskussionerne og seniorforskernes rolle som discussants:

Følgende ord sættes på diskussionerne: tankevækkende, livlige, frugtbare, med konstruktive kommentarer, gav mange nyttige henvisninger og oplysninger. Diskussionerne fremhæves især som væsentlige

på et generelt fagligt niveau, en enkelt deltager ønsker sig lidt mere konkrete tilbagemeldinger i forhold til de enkelte papers. Seniorforskernes får udpræget ros for deres roller som 'discussants'. De var velinformede om papers, lagde godt op til diskussionerne og styrede dem i en frugtbar retning. Ph.d.'erne fik udbytte af at lære at deltage i en akademisk diskussion med seniorforskerne. Deres forskellige faglige baggrunde fremhæves som et positivt træk.

Papers leveret af junior- og af seniorforskere:

Generelt ansås papers og præsentationer for at være gode og på højt niveau – seniorforskernes indlæg fremhævedes som særdeles interessante. Juniorforskernes varierede lidt i forhold til, hvor langt ph.d.'en var i sit projektforsløb. Et par af deltagerne gav udtryk for, at de skriftlige papers var rigeligt lange. Det var et stort arbejde at nærlæse dem alle og alternativt foreslås kortere papers, men lidt længere præsentationer på selve kurset og med brug af powerpoint / illustrationer. Variationen i de forskellige papers gav indsigt i/perspektiv på de mange måder at bedrive arkæologi på.

Kursets betydning for de ph.d.-studerendes afhandlinger:

Alle deltagere på nær en meddelte, at kurset havde været absolut relevant og udbytterigt i forbindelse med deres afhandling. Det fremhævedes som positivt for igangsætning af nye ideer – nogle specifikt for opstarten i deres ph.d.-forsløb, andre som særdeles relevant for den sene fase intense arbejde med afhandlingen. Seniorernes egne indlæg fremhæves som særdeles inspirerende, men også 'rundbordsatmosfæren' med debat på kryds og tværs i lokalet var værdifuld. Flere formulerer, at deres præsentation på kurset fungerede som en test for dem af deres teoretiske tilgang til stoffet. Deltagernes forskelligartede baggrunde og det nordiske forum har været en vældig god ramme for de inspirerende diskussioner.

Det sociale aspekt:

Kurset var velfungerende og foregik i en god atmosfære. Positivt at seniorerne var tilgængelige for mere uformel snak om aftenen. Generelt gode rammer for uformelt samvær og etablering af kontakter.

Andre aspekter:

- 1) Sandbjerg Gods: Utroligt smukke rammer. Godt med koncentreret forløb, hvor alle var samlet hele tiden og holdt fokus på emnet.
- 2) Ekskursion: Den improviserede ekskursion til Nydam Mose var en kærkommen variation til opholdet i kursuslokalet. Andre ture ud i landskabet / til arkæologiske fundsteder kunne have været en inspirerende måde at bringe diskussionerne i relation til konkrete objekter.
- 3) Forskerskolens virke: en forskerskole som denne er vigtig rent fagligt, men også for at skabe netværk. Vigtigt forsat at kunne invitere seniorforskere på dette høje niveau til at styrke forskeruddannelsen.